

**CONCEPT PLAN VAN AANPAK
VERANDERAGENDA RAAD**

Aanleiding

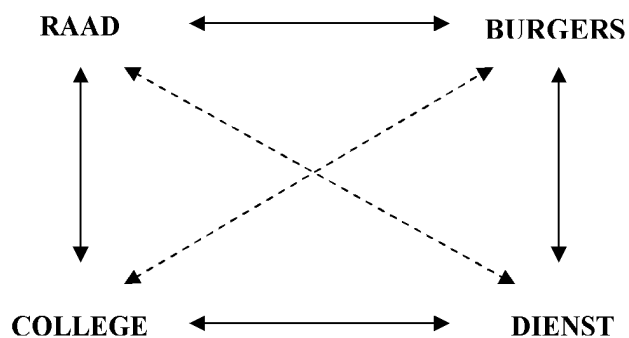
Op 21 mei heeft de commissie Cultuurverandering ingestemd met het in het Plan van Aanpak van Berenschot voorgestelde traject van cultuurverandering. Het plan omvat de werkprogramma's voor het college en de dienst RO/EZ. De raad is niet verantwoordelijk voor het veranderproces binnen dienst of college. Binnen deze trajecten heeft de raad een kaderstellende en controlerende rol. De raad heeft echter een eigen verandertraject. De raad is volledig verantwoordelijke voor invulling van, besluitvorming over en uitvoering van dit eigen verandertraject. Deze nota heeft tot doel om op hoofdlijnen te schetsen hoe dit traject vormgegeven zal worden en welke componenten daarbij centraal zullen staan.

De opzet van dit document is als volgt. Het eerste deel bevat een algemene beschouwing waarin wordt aangegeven hoe de verschillende aspecten van het veranderproces samenhangen en binnen welke context deze gezien dienen te worden. Het tweede deel is een lijst met concrete actie- of aandachtspunten, die binnen nu en het volgende zomerreces uitgevoerd zullen worden. De daadwerkelijke aanpak van de veranderagenda van de raad ligt dus besloten binnen de actiepunten, niet binnen het eerste deel van dit Plan van Aanpak. Aangezien het verandertraject van de raad voornamelijk een proces van de raad zelf is, dient ook de raad zelf keuzes te maken die zullen leiden tot meer of minder concrete aanbevelingen en veranderde werkwijzen. Evenals de conclusies zal ook de borging van de resultaten een inzet van niet alleen de griffie, maar ook raad, college en dienst vereisen. Cultuurverandering is immers geen proces van korte klappen of absolute blauwdrukken. Wel zal het komende jaar effectief moeten worden benut om de noodzakelijke veranderingen in beeld te brengen.

Algemeen beeld en verwevenheid Plan van Aanpak raad en college

Het kernprobleem binnen de gemeentelijke organisatie, althans zoals dit naar voren komt uit het onderzoek Europapark, is een achterhaalde bestuurscultuur met ingesleten gewoonten en procedures. Zoals uit het plan van aanpak van Berenschot blijkt is dit voor een deel te wijten aan sterk veranderde maatschappelijke omstandigheden. De raad zal zich minder moeten gaan richten op het evalueren van alleen de einduitkomst van besluitvorming, maar juist oog moeten hebben voor het besluitvormingsproces. Zoals gesteld ligt de verantwoordelijkheid voor het proces van cultuurverandering binnen de gemeentelijke organisatie bij het college. Om aansluiting te vinden bij deze veranderaanpak zal ook de raad zijn eigen werkwijze kritisch tegen het licht moeten houden.

Het college legt, conform het voorstel van Berenschot, in zijn plan van aanpak sterk de focus op het functioneren van de driehoek, zoals benoemd in het rapport van Klaassen. Voor de raad is het echter van belang dat er in wezen sprake is van een vierkant in plaats van een driehoek. De inwoners van de stad zijn immers een van de primaire contactorganen van de raad. Burgers hebben in de primaire lijn te maken met de dienst wanneer ze in contact komen met de gemeente. Het college communiceert plannen met burgers, maar voor klachten moeten burgers bij de dienst zijn. Wanneer ze hier bot vangen of een eigen initiatief op de politieke agenda willen plaatsen zullen ze echter bij de raad aankloppen. Raadsleden

zijn immers de volksvertegenwoordigers van deze stad. Hiernaast zal uiteindelijk de raad eens per vier jaar worden afgerekend op het functioneren van de gehele gemeentelijke organisatie. Voor het verandertraject van de raad is het dus belangrijk om te spreken van een vierkant.

Zoals gesteld is het van groot belang binnen het functioneren van de gehele organisatie dat er maar één orgaan uiteindelijk electoraal verantwoordelijk kan worden gehouden voor het beleid van de gemeente. Uiteindelijk is het immers de raad die eens per vier jaar politiek wordt afgerekend; dat is de raad. Ditzelfde geldt voor het proces van cultuurverandering. Het is aan de raad om de kaders te stellen en het college te controleren op de werkwijze van de dienst, maar het is bovenal aan de raad om de rol op zich te nemen die hem electoraal gezien toekomt. De raad moet, als enige direct gekozen vertegenwoordiging in het gemeentebestuur, meer zichtbaar worden naar buiten toe en keuzes (durven) maken. Hiernaast speelt echter een ander belangrijk aspect. Het is voor de volksvertegenwoordigende rol van de raad cruciaal dat ook de inwoners van Groningen worden gehoord in besluitvormingsprocessen. De raad zal hier, als volksvertegenwoordigend orgaan op moeten toezien en het als integraal deel van zijn eigen cultuurverandering moeten beschouwen.

Een intrinsiek ander uitgangspunt van de raad ten opzichte van bijvoorbeeld het college en de diensten bij zijn cultuurveranderingsproces is dat 'dé raad' in feite niet bestaat. De raad bestaat immers bij de gratie van zijn interne politieke verdeeldheid. Aangezien de raad van Groningen bestaat uit negen verschillende fracties, en deze verdeeld zijn in oppositie en coalitie, is het dan ook niet waarschijnlijk dat een ieder dezelfde opvattingen zal hebben over de juiste werkwijze van de raad of de gehele gemeentelijke organisatie. Dit plaatst de raad in een nadeelpositie ten opzichte van het college en de ambtelijke organisatie waar het gaat om het veranderen van de eigen werkwijzen. Een proces van cultuurverandering vraagt dan ook veel en blijvende inzet, en een breed gedragen maar toch zo scherp mogelijke accentuering van de mening van de raad. Het zal hierbij voornamelijk gaan om het accentueren van een gezamenlijk belang in gezamenlijk processen, meer dan uitkomsten. De raad heeft immers een gezamenlijk belang in zo duidelijk mogelijke processen.

De raad is voor zijn functioneren afhankelijk van de informatievoorziening vanuit het college. Het college heeft dus de taak om de raad te voorzien van relevante informatie op het juiste moment, teneinde de raad in staat te stellen om politiek te bedrijven. Dit is de actieve informatieplicht van het college. Hiernaast moet het college het politieke debat faciliteren. Stukken moeten op een dusdanige manier worden aangeleverd dat ze de politiek relevante discussiepunten duidelijk weergeven, en moeten op een moment worden ingebracht dat politiek debat mogelijk maakt. Dit is voor het functioneren van de raad van cruciaal belang en tevens een van de belangrijkste punten van het proces van cultuurverandering. Hieruit blijkt het belang van een goede afstemming tussen het verandertraject binnen college, diensten en raad. Binnen college en diensten moet de benodigde 'politieke sensitiviteit' worden ontwikkeld die raadsleden in staat stelt om het politieke debat te voeren. De raad moet echter ook de hand in eigen boezem steken en constateren dat met de geboden informatie lang niet altijd genoeg wordt gedaan. Mogelijkheden om kaderstellend op te treden worden hierdoor vaak niet benut.

Ook bij de raad moet dus de 'boel op orde' zijn. Ingesleten routines moeten kritisch onder de loep worden genomen en waar nodig door nieuwe werkwijzen worden vervangen. Het doel van dit werkprogramma is om de samenhang tussen de verschillende componenten van het raadswerk in beeld te brengen. Zodoende kan een 'kapstok' worden geboden waaraan concrete maatregelen op het gebied van processen, organisatievormen en instrumenten kunnen worden verbonden. Dit kunnen acties zijn die zich uitstrekken van de werkwijze van het individuele raadslid tot de vorm en organisatie van de stukkenstroom en de werkwijze van de griffie.

Het is tot slot zaak om het kind niet met het badwater weg te gooien. In het verleden is veel tijd en energie gestoken in de werkwijze van de raad. Zinnige adviezen van bijvoorbeeld de rekenkamercommissie, voorstellen als 'Minder en Beter' uit 2006 of adviezen van de werkgroep informatievoorziening moeten worden geborgd. De grootste valkuil binnen een cultuurveranderingsproces is om resultaten en aanbevelingen uit het verleden als verouderd te bestempelen en slechts nieuwe oplossingen aan te dragen. Borging gaat om het concretiseren van oude en nieuwe adviezen in concrete, nieuwe werkwijzen. Al deze punten moeten een plek krijgen binnen de veranderaanpak van de raad.

Vier pijlers

De veranderagenda van de raad zal zich moeten concentreren op vier onderling verbonden pijlers. Dit zijn respectievelijk de kaderstellende rol van de raad, de kwaliteit van het politieke debat, de informatievraag van de raad, en de raad ten opzichte van de burger. Deze pijlers zullen kort worden toegelicht en de onderlinge verbanden tussen de pijlers zullen worden aangegeven.

Raad aan de voorkant van het politieke proces

De raad wil kaderstellend opereren. Dit betekent dat de raad voorafgaand aan definitieve plan- en besluitvorming de mogelijkheid wil hebben om op hoofdlijnen de beleidskeuzes vorm te geven. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een definitieve opdracht van de raad aan het college alvorens tot uitwerking van een plan wordt overgegaan, of door middel van verschillende keuzes die het college de raad voorlegt. Dit kan worden gezien als de nauwe definitie van kaderstellend opereren. Een simpelere maar mogelijkere stap is het basisidee dat de raad veel vaker dan nu het geval is zou moeten spreken over problemen in plaats van oplossingen. Een belangrijke kanttekening hierbij is dat het niet mogelijk of zelfs wenselijk is om als raad altijd aan de voorkant van het proces te zitten. Gezocht zal moeten worden naar een accentuering van de mening van de raad van juist het type momenten waarop dit wel mogelijk en gewenst is. Hiervoor biedt de aanpak van 'action learning' uitstekende mogelijkheden.

Het is, zoals eerder gesteld, de taak van het college om proactief de raad deze mogelijkheden te bieden. Duidelijk is dat lang niet ieder plan of iedere nota zich leent voor een dussdanige aanpak. Er zal dus een *modus operandi* moeten worden gevonden die waar mogelijk de vormgeving van besluitvormingsprocessen bepaald. Door het eens te worden over de vorm van processen, de spelregels, wordt een kader geboden dat de raad niet alleen in staat stelt om te toetsen of door het college genoeg ruimte wordt geboden, maar ook of de raad zelf goed genoeg functioneert.

De kwaliteit van het politieke debat

Het gaat hierbij niet alleen over de debatvaardigheden van raadsleden en de helderheid waarmee het debat in de raadszaal wordt gevoerd, maar ook over de manier waarop gebruik gemaakt wordt van beschikbare informatie. Om tot een aansprekend en effectief politiek debat te komen, en zodoende de politiek te legitimeren tegenover de inwoners van de stad is een duidelijke stellingname cruciaal. Dit vereist discipline en reflectie van de zijde van de raad, maar ook heldere informatie vanuit het college. Tevens kunnen kaderstellende debatten op hoofdlijnen een uitstekend middel zijn om politieke overeenkomsten dan wel tegenstellingen te accentueren. Door middel van evaluaties en scholing alsmede de andere pijlers van dit plan van aanpak zal dit moeten worden bewerkstelligd.

De informatievraag van de raad

De raad moet helder in beeld krijgen welke informatie op welk moment gewenst en noodzakelijk is. Een overdaad aan informatie leidt tot een gebrekkige meningsvorming, te weinig of de verkeerde informatie leidt tot wantrouwen, en een verkeerde informatievraag leidt tot een verdraaid debat of een totaal gebrek aan debat. De raad moet het college concrete handreikingen doen over de aard van zijn informatievraag. Aan de andere kant is het van belang dat de politieke relevante informatie vanuit het college aan raadsleden wordt verstrekt. De raad werkt hierin echter niet passief. Ook vanuit de inwoners van de stad krijgt de raad allerlei informatie toegezonden, deze informatie stelt de raad niet alleen in staat om kaders te stellen maar ook om te controleren. Het inspringen op de actualiteit, zowel vanuit de inwoners van de stad als vanuit bijvoorbeeld wetgeving zijn hier intrinsiek onderdeel van. Belangrijk aspect binnen deze kwestie is dat de informatiebehoefte van de raad niet uniform is. Verschillende fracties zullen bij verschillende onderwerpen een verschillende behoefte aan informatie hebben. Het is van groot belang om te alle tijden de informatievraag van de raad als geheel zo specifiek mogelijk te formuleren. Ook hiervoor zullen kaders moeten worden geschapen, waarop in het actieplan nader wordt teruggekomen.

De raad en de burgers van Groningen

Zoals eerder gesteld is de beeldvorming over de kwaliteit, transparantie en betrouwbaarheid van de lokale politiek van groot belang. De raad zelf heeft hier veel invloed op. De beeldvorming wordt

bepaald door zaken als de media, maar ook de raadsuitzendingen via internet. Er moet hiernaast echter worden gezocht naar middelen om de keuzes van de raad, in het kader van de bejegening van betrokkenen, zo transparant en inzichtelijk mogelijk te maken. Dit vereist wellicht andere kaderstellende procedures en een andere informatievraag. Een kanttekening bij het bovengestelde is dat de communicatie van de raad als geheel richting de burgers uiteraard grenzen heeft. Het is immers ook aan fracties zelf om contact met de achterban te onderhouden en zichzelf zichtbaar te maken. Er zal moeten worden gedefinieerd waar de gezamenlijke communicatie ophoudt en waar fracties het heft in eigen handen moeten nemen.

Belangrijk in het kader van bovenstaande pijlers is dat ze in zeer sterke mate een samenhangend geheel vormen. De verschillende pijlers zijn geen losstaande items die onafhankelijk van elkaar geanalyseerd kunnen worden. Dit betekent dat de onderlinge verhoudingen helder in beeld moeten worden gebracht en dat aanbevelingen die hier uit voortvloeien in het licht van het totaalplaatje van deze samenhang moeten worden gezien. Zo heeft bijvoorbeeld de manier waarop de raad omgaat met collegebrieven of in de media aangedragen items en de politieke agendering hiervan invloed op de kaderstellende rol van de raad en het vertrouwen van burgers in de politiek.

De veranderaanpak

Bovenstaande tekst geeft slechts een overzicht van de wederzijdse beïnvloeding van verschillende facetten van het raadswerk. Zoals in de inleiding al gesteld is het van belang de veranderaanpak van de raad af te stemmen op die van het college om tot een optimaal resultaat te komen. Ieder - raad, college, dienst - gaat aan de slag, maar er blijft altijd een samenhang tussen het functioneren van de drie punten in de driehoek. De verbinding tussen raad, college en ambtelijk apparaat moet worden gemonitord. Dit verloopt uiteraard via de commissie Cultuurverandering, maar er zijn ook andere vormen te bedenken om deze samenwerking rond de veranderagenda's in te vullen. Berenschot doet het voorstel voor atelierbijeenkomsten of een gezamenlijke (leer)activiteit. Beide voorstellen zijn waardevol, en kunnen met andere werkwijzen worden aangevuld die gaandeweg het proces opkomen.

Belangrijk is dat lessen worden getrokken uit de praktijk. Het college spreekt van een aanpak op basis van action learning. De raad heeft inmiddels een eigen lijst met dossiers aangedragen uit zowel heden als verleden die kunnen dienen als testcase voor verbeteringen. Hiernaast moet de evaluatie van de behandeling van deze dossiers leiden tot een scherpere analyse van wat de raad wel en niet als positief waardeert. Niet alleen richting het college maar ook richting de raad zelf. Deze zittingen zullen noodzakelijkerwijs in beslotenheid plaatsvinden. De raad moet immers voorkomen dat een openbaar politiek debat over de inhoud en/of uitkomst van voorstellen de bespreking van het proces in de weg staat. Reflectie en blijvend evalueren zijn belangrijke middelen voor het hele veranderingsproces. Reflectie zowel binnen fracties, als hele raad tezamen en bij gelegenheid gezamenlijk met het college. Wat gaat goed, wat gaat minder goed en wat gaan we daar aan doen? Voor de hand liggend is dat de raad hierbij kiest voor de opzet die Berenschot voor het college voorstelt; die van de atelierbijeenkomsten. Belangrijk is dat er een scherpe analyse en concrete aanbevelingen voortkomen uit de bestudeerde cases, die op een duurzame manier bijdragen aan het functioneren van de raad. Wanneer bovengenoemde aanbevelingen uitkomsten zijn van een open interne discussie kunnen deze evenwel zeer goed in de openbaarheid worden vastgesteld. Goede resultaten moeten geborgd worden.

Borging en concrete aanbevelingen

Het ombuigen van een cultuur en het vertrouwd raken met nieuwe werkwijzen vraagt tijd en inzet van alle betrokkenen. Echte winst wordt alleen behaald als de resultaten duurzaam zijn. Met betrekking tot sommige punten is het mogelijk om concreet de wensen van de raad vast te leggen en aanbevelingen te doen. Een voorbeeld hiervan zijn de aanbevelingen van de Werkgroep Informatievoorziening met betrekking tot collegebrieven. Het is echter onmogelijk om voor alle typen dossiers en informatiestromen dergelijke aanbevelingen op te stellen. Bovendien is het een illusie om te verwachten dat met een set aanbevelingen de praktijk ook automatisch mee verandert.

Het is uiteraard van belang dat aanbevelingen en bevindingen zo concreet en helder mogelijk worden gearticuleerd. Dit zal echter lang niet altijd mogelijk zijn. Van veel groter belang is het om als

raad, maar ook als raad en college gezamenlijk blijvend aandacht te schenken aan het veranderproces. Door zelf de geuite wensen in de gaten te houden en elkaar te attenderen op afwijkingen hiervan is een duurzame cultuurverandering te bewerkstelligen. Dit vereist inzet van de raad, inzet van het college, inzet van de dienst maar ook inzet van de griffie. Om deze synergie en integratie te bewerkstelligen is het allereerst van belang dat de uitgangspunten helder zijn, maar ook dat de veranderagenda van de raad uiteindelijk wordt geïntegreerd in de veranderaanpak van het college. Hiernaast zal het college zorg dienen te dragen voor het lander van de bevindingen binnen de ambtelijke organisatie.

Tot slot

Hiermee is de cirkel echter nog niet rond. Zoals gesteld is het college verantwoordelijk voor het stimuleren van het politieke debat, de informatiestroom en het functioneren van de ambtelijke organisatie. Dit moet de raad controleren en dit moet zich uiteindelijk vertalen in heldere besluitvormingsprocessen en een goede omgang met de inwoners van deze stad en anderen. Het is echter aan de raad om hiernaast kritisch naar zichzelf te kijken, en geboden kansen te grijpen om zich als hoogste orgaan van de gemeente zichtbaar en kaderstellend op te stellen. Ook hier zullen zich dus aanbevelingen op moeten richten die uit een kritische zelfevaluatie voort moeten komen.

Een aantal concrete aanbevelingen zijn zoals al geconstateerd reeds in een eerder stadium gedaan. Deze zullen een plek moeten krijgen binnen het veranderproces. Een aantal aanbevelingen zijn al ontwikkeld maar behoeven nog instemming in de commissievergadering, zoals de aanbevelingen collegebrieven van de Werkgroep Informatievoorziening.

ONDERDELEN ACTIEPLAN CULTUURVERANDERING RAAD

Onderstaande actiepunten zijn zoals gezegd een eerste opzet. Het is heel goed mogelijk dat nieuwe actiepunten gaandeweg het proces opkomen of dat een bijsturing op bepaalde onderdelen noodzakelijk is. De actiepunten zijn onderverdeeld in vijf delen; te weten de raad aan de voorkant, informatievoorziening aan de raad, training en werkwijze raad, omgang met de inwoners van de stad en verdere bijsturing van het traject als geheel. Het laatste onderdeel bevat voornamelijk algemene aandachtspunten en de aard van de ondersteuning van de raad bij het proces van cultuurverandering vanuit de griffie.

Raad aan de voorkant

Concrete aanbevelingen over werk- en besluitvormingsprocessen

Voor verschillende soorten dossiers is het mogelijk om in algemene zin afspraken te maken over de momenten waarop de raad in staat wordt gesteld kaderstellend op te treden. Het is nadrukkelijk niet de insteek om tot een alomvattende blauwdruk te komen, maar het is wel de bedoeling om op basis van analyse van bepaalde dossiers uit het verleden en toekomstige dossiers te komen tot tenminste een analyse van de mogelijkheden om als raad een rol aan de voorkant van het proces te pakken.

Er zijn in principe twee paden die bewandeld zullen worden teneinde dit doel te bereiken. Allereerst zal de raad door middel van heimiddagen scherp voor ogen moeten krijgen wat de mogelijkheden zijn om kaderstellend te functioneren. Dit kan aan de hand van de analyse van oude dossiers en good en bad practices. Het is echter geen proces van de korte adem. De raad zal continu de vinger aan de pols moeten houden teneinde de aanbevelingen te concretiseren en de resultaten om te zetten in procesmatige werkvormen en de borging hiervan. Ten tweede kan, op basis van een vergelijking met de werkwijze binnen andere gemeenten voorwerk worden gedaan door de griffie teneinde het debat binnen de raad te voeden en te sturen.

Een eerste heimiddag (of atelierbijeenkomst in de terminologie van Berenschot) over ‘de raad aan de voorkant’ zal in september plaatsvinden. Hiervoor zal Leendert Klaassen worden uitgenodigd en zal voorwerk worden gedaan door de griffie. Het doel van de bijeenkomst is om op basis van maximaal een tweetal dossiers uit het verleden en een algemene discussie aanbevelingen te formuleren die vervolgens in de commissievergadering van oktober kunnen worden besproken. Een eerste indicatie van de thematiek; het is belangrijk om te bespreken onder wat voor soort omstandigheden bijvoorbeeld een startnotitie gewenst is, op welk moment de raad een inspraakverslag of een consultatie van het veld wil bespreken, of er een keuzenotitie wordt voorgelegd, etc. Neemt de raad genoegen met een hoorzitting, of vereist hij een signalement van een bepaalde problematiek vanuit het college of de dienst alvorens door een van beide een plan van aanpak of nota wordt ontwikkeld? Dit soort punten bepalen in zeer sterke mate de kaderstellende efficiëntie van de Raad en behoren goed doorgesproken te worden.

Aanbevelingen en verbetertraject Werkgroep Bestuurlijke Informatievoorziening

De Werkgroep Bestuurlijke Informatievoorziening buigt zich over de vorm waarin de programmabegroting en de jaarrekening aan de raad worden gepresenteerd. De begroting van de Gemeente Groningen behoort tot de besten van Nederland. Dit betekent echter niet dat er hierdoor geen ruimte voor verbetering is, noch dat deze niet zou moeten worden nagestreefd. Het huidige doel van de Werkgroep is om te komen tot een ‘politiek winkelen-begroting’ die de raad in staat stelt om bij vaststelling zelf met budgetten te schuiven, en inzichtelijk te maken welke financiële consequenties het aannemen van een motie of amendement heeft op andere programmaonderdelen. Dit plaatst de raad in een meer kaderstellende rol waar het gaat om de financiën. De consequenties van beleidskeuzes worden financieel veel beter inzichtelijk gemaakt, dus de raad kan bewustere keuzes maken. De Werkgroep is momenteel bezig externe advisering over dit thema aan te trekken, verdere ontwikkelingen zullen via de commissies Financiën & Veiligheid en Cultuurverandering worden gemeld. Een belangrijk aandachtspunt de komende tijd zal zijn hoe een dergelijke begrotingsstijl het politieke debat zal beïnvloeden en hoe fracties in de praktijk met dergelijke mogelijkheden omgaan. Dit zal naar alle waarschijnlijkheid training voor de raad vereisen.

Aanbevelingen Rekenkamercommissie – doorvoering naar de praktijk

Uit een eerder onderzoek van de griffie is gebleken dat lang niet alle aanbevelingen van de Rekenkamercommissie, hoewel aangenomen door de raad, in de praktijk navolging hebben gekregen. De griffie zal deze afspraken in beeld brengen en bezien hoe deze alsnog geïmplementeerd kunnen worden en geïntegreerd kunnen worden in de veranderagenda's van raad en college.

Bovengenoemde aanbevelingen dienen te zijn geïnventariseerd alvorens aan het eind van het traject het complete overzicht van de bevindingen wordt gepresenteerd of een volgende fase in het verandertraject wordt ingegaan.

Raad agenderen via presidium

Een zeer belangrijk punt waar het gaat om de raad aan de voorkant is de agendering door de raad van punten die in besluitvormende of oriënterende zin spelen binnen respectievelijke de stad of het college. Agendering is een wezenlijk onderdeel van kaderstelling. Het presidium zal bij de bespreking veel vaker dan momenteel gebeurt de notulen van B&W moeten bekijken, en moeten bezien of deze onderwerpen bevatten die in aanmerking komen voor een oriënterende dan wel opiniërende bespreking in de relevante commissie. Dit kan bijvoorbeeld veel vaker dan momenteel gebeurt door middel van een signalement dat opiniërend wordt besproken. Wellicht is het van belang om de 'sterretjesdossiers' opnieuw in te voeren. Door slechts passief de stroom van stukken vanuit het college af te wachten doet de raad zijn eigen positie tekort. Ook door signalen vanuit de stad of eigen achterban te agenderen speelt de raad zijn kaderstellende rol. Bovendien is dit van belang voor de volksvertegenwoordigende rol van de raad.

Vanuit de griffie zal, in nauw overleg met de fractievoorzitters, een lijst van aanbevelingen worden opgesteld die bovengenoemde werkwijze moeten bevorderen.

Informatievraag raad

Aanbevelingen collegebrieven

De aanbevelingen van de Werkgroep Informatievoorziening omtrent collegebrieven zijn inmiddels verwerkt tot een document met een aantal concrete aanbevelingen. Het primaire doel van de aanbevelingen is om de door het college geboden informatie in collegebrieven beter af te stemmen op de vraag en wensen van de raad. Indien de commissie hier in augustus mee instemt zal de borging van de aanbevelingen de hoofdrol gaan spelen. Om dit te bewerkstelligen wordt inmiddels door de Griffie een lijst van collegebrieven die wel of niet aan de aanbevelingen voldoen bijgehouden. De bevindingen van de griffie op dit gebied zullen, in overleg met de Werkgroep aan het college worden voorgelegd. Het doel is om geleidelijk de informatievoorziening in de vorm van collegebrieven af te stemmen op de informatievraag van de raad. Belangrijk is dat alleen het formuleren van aanbevelingen geen culturomslag betekent. Continue evaluatie en wederzijdse afstemming zijn van groot belang.

Articuleren informatievraag raad – door werkgroep informatievoorziening

De Werkgroep Informatievoorziening zal in september in gesprek gaan met het college om buiten de politieke inhoud om de informatievoorziening vanuit het college en de articulering van de informatievraag vanuit de raad te bespreken. Van deze bijeenkomst zal een verslag in de vorm van bevindingen en/of aanbevelingen worden gemaakt. Deze bevindingen kunnen vervolgens met de raad worden besproken in een tweede heimiddag die hoogstwaarschijnlijk in januari plaats zal vinden. Het is zeer goed mogelijk dat wederom Leendert Klaassen en ook Berenschot bij deze bijeenkomst zullen worden betrokken. Een logische opzet is om eerst als raad de informatievraag te articuleren en vervolgens samen met het college de gemene deler op te zoeken en tot beter gedefinieerde werkvormen te komen.

Aanbevelingen opbouw en structuur raadsvoorstellen

De bestuursdienst is inmiddels bezig om door middel van de nota 'Een goed besluit' aantal aanbevelingen en een (gedeeltelijke) standaardopzet te ontwikkelen voor raadsvoorstellen en andere nota's. Het aantal aanwezige paragrafen is een voorbeeld van de punten die hierin worden meegenomen.

Door de fractievoorzitters is geconstateerd dat raadsvoorstellen lang niet altijd zijn voorzien van een goede ‘aanleidingsparagraaf’. Een dergelijke paragraaf zou standaard onderdeel uit moeten maken van ieder raadsvoorstel, en zou de raadsleden moeten voorzien van een beknopte voorgeschiedenis van de te nemen politieke keuzes. Wat is de aanleiding voor het schrijven van de nota, wat was de inhoud van een eventuele voorafgaande nota, welke omstandigheden zijn gewijzigd, welke nieuwe beleidskeuzes worden op basis hiervan gemaakt? Het doel is om niet alleen de voorgeschiedenis van een stuk inzichtelijk te maken, maar ook duidelijk aan te geven welke politieke keuzes van de raad eigenlijk worden verwacht. Het logische doel van een dergelijke standaardparagraaf waarmee ieder raadsvoorstel opent is om het politieke debat te articuleren en te sturen. Minder en beter dus.

Tot slot wordt er momenteel gewerkt aan een zogenaamde ‘wiki’ waarin raadsleden informatie wordt verschaft over de voortgang van het Open Source en Open Office project. Een wiki als voortgangsrapportage wordt hierin als pilot gebruikt, maar kan ook voor andere dossiers een aanvulling zijn op de bestaande middelen. Niet alleen richting raadsleden en ambtenaren, maar ook richting de stad. Na afronding van de pilot zal de griffie in samenspraak met de bestuursdienst verdere voorstellen ontwikkelen.

Training en werkwijze raad

Training debatvaardigheden

Door de griffier en de burgemeester zullen een drietal cursussen worden verzorgd met betrekking tot algemene politieke vaardigheden die voor ieder raadslid onontbeerlijk zijn. Deze zullen op drie momenten in de maanden september tot en met november plaatsvinden.

Hoewel deze trainingen op dit moment voor ieder raadslid van toegevoegde waarde zijn, is het van groot belang om na te denken over de rol die dergelijke trainingen zouden moeten spelen bij een nieuwe raadsperiode met veel nieuwe raadsleden. Binnen het presidium of het fractievoorzitteroverleg zal moeten worden besproken of het wenselijk is om nieuwe raadsleden bijvoorbeeld direct, of juist na een half jaar of een jaar standaard dergelijke cursussen aan te bieden. Besluitvorming hierover binnen bovengenoemde gremia zal door de griffie worden voorbereid.

Debatcyclus en opbouw grote debatten

De raad is gebaat bij een ruime voorbereidingstijd teneinde debatten over belangrijke onderwerpen het beste tot uiting te laten komen. Het valt om deze redenen te overwegen om een meer vaste structuur aan te brengen in de jaaragenda van de raad. Door bepaalde onderwerpen in vaste maanden te bespreken wordt de raad meer ruimte geboden voor zijn eigen voorbereiding. De raad wordt beter in staat gesteld om zelf voorbereidende werkbezoeken, hoorzittingen of expertmeetings te organiseren.

Gedurende grote debatten zelf valt ook te discussiëren over de opbouw in spreekronde en de lengte van bijvoorbeeld de eerste en tweede termijn bij behandeling van de begroting of jaarrekening. Over dit en bovenstaand punt zullen de meningen uiteenlopen, maar ze verdienen het wel om gedurende een derde heimdag door de gehele raad besproken te worden. Deze derde heimdag zal ergens in het voorjaar worden gepland. Aanbevelingen zullen op basis hiervan worden geformuleerd door de griffie en in de commissie Cultuurverandering worden besproken.

Bindendheid moties

Moties en amendementen zijn de enige formele middelen die de raad ter beschikking staan om raadsvoorstellen te wijzigen. Het is daarom van belang dat het glashelder is dat het college moties ten alle tijden dient uit te voeren, tenzij dit onoverkomelijke bezwaren oplevert. Moties die bijvoorbeeld tijdens een voorjaarsdebat worden aangenomen dienen simpelweg uitgevoerd te worden binnen de begroting. De lijst met aangenomen moties is geen wensenlijstje, het zijn besluiten van het hoogste besluitvormende orgaan van de gemeente. Dit is geen nieuw beleid maar een voorstel tot bekrachtiging van geldende afspraken.

Omgang met de inwoners van de stad

Participatie binnen besluitvorming

Binnen het besluitvormingsproces is het niet alleen van groot belang dat de raad een meer prominente rol aan de voorkant van het besluitvormingsproces krijgt, maar ook dat de inwoners van de stad op een gedegen manier betrokken worden bij besluitvormingsprocessen die hen aangaan. Dit dient door het college te worden georganiseerd, maar de raad dient te controleren of dit in voldoende mate is gebeurd.

Om participatie daadwerkelijk mogelijk te maken voor brede groepen van de bevolking dienen niet alleen wijkraden en buurtverenigingen actief te worden benaderd, maar is een bredere aanpak noodzakelijk. Dit betekent informatie over planvorming via een centrale website, op laag niveau, beschikbaar en begrijpbaar te maken voor de gehele bevolking van Groningen. Alleen een dergelijke informatievoorziening richting de stad zal optimale participatie en inspraak tot gevolg hebben, welke de besluitvorming in de raad zal verbeteren.

Het is zaak om niet alleen inhoudelijk duidelijkheid te scheppen over de plannen waarover inwoners hun mening wordt gevraagd. Ook de procedures voor inspraak en participatie moeten helder zijn. Dit is belangrijk voor de controlerende rol van de raad. Deze moet immers kunnen toezien op het correct betrekken van de burgers bij besluitvorming.

De commissie verzoekt het college om in samenwerking met de raad, diensten en de griffie de mogelijkheden te verkennen om de informatievoorziening en participatieprocessen richting inwoners van de stad te verbeteren.

Uitzending raads- en commissievergaderingen

Het contact van individuele fracties met de inwoners van de stad is de aangelegenheid van fracties zelf. De gezamenlijke vergaderingen van de raad en commissies zullen allen via internet te volgen moeten zijn. Inmiddels is tijdens het fractievoorzittersoverleg, en bekrachtigd tijdens het voorjaarsdebat geld vrijgemaakt om ook de oude raadszaal te voorzien van een camerasysteem.

Verder onderzoek – totaalvisie

Na het uitvoeren van bovenstaande actiepunten zullen de besluiten en werkwijzen worden samengevoegd in een enkel document dat als leidraad kan dienen voor het raadswerk. Niet in de zin dat het document de gehele werkwijze zal voorschrijven, maar in de zin dat duidelijk zal worden gemaakt wat de gedachte achter bepaalde veranderingen is. Het zal aan de raad zelf, ondersteund door de griffie, zijn om een blijvende cultuurverandering aan zijn kant te bewerkstelligen. Dit vereist continue aandacht. Er zal ook een manier moeten worden gevonden om deze blijvende evaluatie buiten de politieke inhoud om vorm te geven. Wellicht is een meer uitgesproken rol van het fractievoorzittersoverleg wat dit betreft een goed middel.

Hiernaast zal het verandertraject van de raad, voor wat betreft de raakvlakken met het verandertraject van college en diensten, aan moeten sluiten op de bevindingen en aanbevelingen van Berenschot zoals deze zijn verwerkt in het verandertraject van het college. De griffie zal hier, na afronding van de tweede fase van het verandertraject van het college, in november gesprekken voeren met het college en Berenschot.

Ook de rol van de griffie binnen het proces van cultuurverandering zal moeten worden gezien. Is de raad bijvoorbeeld van mening dat de griffie ‘opleggers’ zou moeten produceren bij raadsstukken of is inhoudelijke advisering niet aan de orde? Betekent dit vervolgens dat de griffie stukken van het college eerder zou moeten ontvangen voordat deze worden verzonden aan commissieleden? Dergelijke besluiten zullen in goed overleg met de fractie- en commissievoorzitters moeten worden genomen.

Tot slot zal de komende anderhalf jaar gezocht moeten worden naar een manier om de resultaten van het proces van cultuurverandering waarvan de urgentie op dit moment wordt gevoeld binnen zowel diensten als college en raad over te dragen op de raad en het college in nieuwe samenstelling na de verkiezingen in maart 2010. De resultaten van het verandertraject mogen niet vervagen, naar de achtergrond verschuiven of met het badwater worden weggegooid wanneer de

nieuwe raadsperiode ingaat. Het is een gezamenlijke opdracht aan alle betrokken partijen om hier aan het einde van het verandertraject oplossingen voor te vinden en afspraken over te maken.

Gelet op het voorstaande stellen wij u voor te besluiten:

- I. Het Plan van Aanpak Veranderagenda Raad vast te stellen.